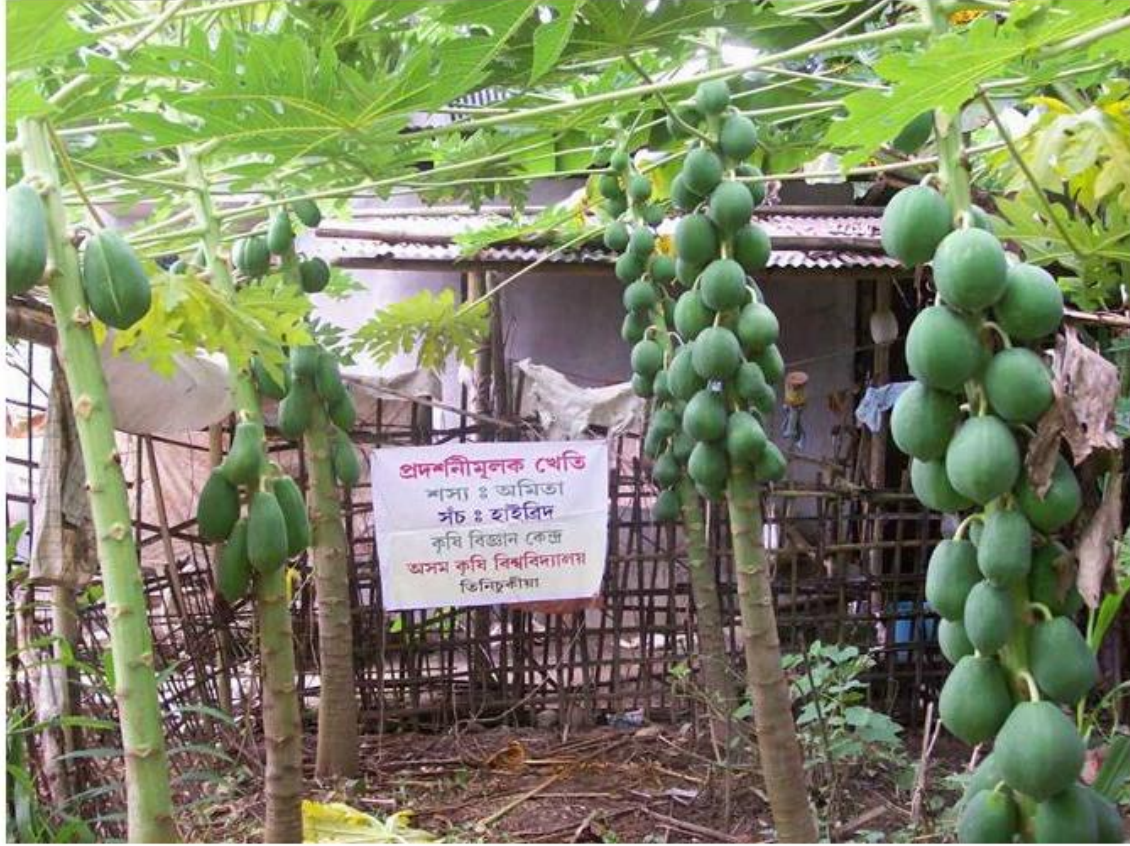

অমিতা খেতিৰ কৃষি প্ৰণালী

বিনীতা হাজৰিকা

উ অমল চন্দ্ৰ শৰ্মা

কৃষি বিজ্ঞান কেন্দ্ৰ, তিনিচুকীয়া

অসম কৃষি বিশ্ববিদ্যালয়

অমিতা এবিধ জনপ্ৰিয় ফল কিয়নো ইয়াক পাচলি আৰু ফল দুয়ো ধৰণে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। তাৰ উপৰিও অমিতা অতি পুষ্টিকৰ আৰু ঔষধি গুণ থকা ফলাতন্য ফলমূলতকৈ অমিতা গছত সোনকালে ফল ধৰে আৰু ই যিহেতু ঋতুভিত্তিক নহয় গোটেই বছৰ অমিতাৰ উৎপাদন পাব পাৰি। অমিতাত যথেষ্ট পৰিমাণৰ ভিটামিন এ, বি, আৰু চি, কেলচিয়াম, ফচফৰাচ আৰু আইৰনৰ দৰে খনিজ লৱণ আৰু সামান্য পৰিমাণৰ প্ৰটিন থাকে, সেয়েহে ই স্বাস্থ্যৰ বাবে বৰ উপকাৰী। কেঁচা অমিতা ক্ষৰণ কৰি পেপেইন (আছৰ মাৰিলে ফলৰ পৰা ওলোৱা বগা পদাৰ্থ) নামৰ পদাৰ্থ বিভিন্ন উদ্যোগত যেনে চুইংগাম, চামৰা, উল, মাংস আদিত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এই পদাৰ্থই ছালৰ দাগ গুচাই আৰু পেটৰ আলচাৰ, ডিপথেৰিয়া, আদি অসুখ নিৰাময় কৰিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। পকা ফলবোৰৰ পৰা জাম, জেলি আদি তৈয়াৰ কৰা হয়। পকা অমিতা আৰু ইয়াৰ গুটিবোৰ লিভাৰ আৰু পেটৰ অসুখত ব্যৱহাৰ কৰা হয়। অমিতা খেতি কৰিলে খেতিয়কসকল বিভিন্ন দিশৰপৰা লাভবান হ'ব পাৰিব। লাভজনক হিচাবে ব্যৱসায়িক ভিত্তিত অমিতাৰ খেতি কৰিবলৈ আৱশ্যকীয় কৃষি প্ৰণালীৰ বিৱৰণ তলত দিয়া হৈছে।

জলবায়ু আৰু মাটি: অমিতা যদিও সাধাৰণতে নাতিশীতল বাতাবৰনত হোৱা ফল, গ্ৰীষ্ম মণ্ডল অঞ্চলতো এই খেতি লাভজনক। সমতল আৰু পাহাৰীয়া দুয়ো অঞ্চলতো অমিতাৰ খেতি কৰিব পাৰি, কেৱল ঠাণ্ডাৰ প্ৰকোপ অতি মাত্ৰা হ'ব নালাগে। ২৫-৩৫ চেন্টিগ্ৰেড উষ্ণতাত এই খেতি বৰষুণৰ পানীৰ যোগেদি কৰিব পাৰি যদিহে বৰষুণ গোটেই অঞ্চলত সমপৰিমাণে ১৫০০-২০০০ মিলিমিটাৰ হয়। যদিও অমিতাৰ খেতি সাগৰৰ পৃষ্ঠৰপৰা ১০০০ মিটাৰ ওখ অঞ্চললৈকে কৰিব পাৰি ৬০০ মিটাৰ ওখ অঞ্চলৰপৰা ওপৰলৈ ফলৰ আকাৰ আৰু গুণা গুণ কমি যায়। ফল পকাৰ সময়ত বতৰ ফৰকাল হ'ব লাগে। অমিতাৰ শিপা মাটিৰ বেচি গভীৰলৈ নোযোৱাৰ বাবে বেচি ধুমুহা হ'লে গছ উভাল খায় যায়। অমিতাৰ গছত যিহেতু এবাৰ ফল লাগিবলৈ আৰম্ভ কৰিলে প্ৰায় বাৰ মাহেই ফল লাগি থাকে, গতিকে মাটি ডোখৰ সাৰুৱা হোৱাতো অতি আৱশ্যক। ওখ, পানী জমা নোহোৱা বালিচহীয়া মাটি এই খেতিৰ বাবে উপযোগী। একেৰাহে ৪৮ ঘন্টাৰ বেচি পানী জমা হৈ থাকিলে অমিতা খেতিত গুৰি পচা আৰু শিপা পচা বেমাৰে দেখা দিয়ে আৰু খেতি ডৰা সম্পূৰ্ণ নষ্ট হয়।

সঁচ: অমিতাৰ সঁচবোৰ একলিঙ্গ আৰু উভলিঙ্গ দুয়ো ধৰণৰ থাকে। উন্নত জাতৰ সঁচ হৈছে পুচা ডিলিচিয়াচ, পুচা মেজেষ্টি, পুচা ডোৱাৰ্ফ, পুচা ননহা ইত্যাদি। পুচা ডোৱাৰ্ফ, পুচা ননহা একলিঙ্গ যদিও ইহঁতৰ মানদণ্ড উন্নত।

বংশবিস্তাৰ: অমিতাৰ পুলি গুটিৰ পৰা কৰা হয়। ১ বিঘা খেতি কৰিবৰ বাবে ৩০ গ্ৰাম গুটিৰ প্ৰয়োজন। স্বাস্থ্যৱান মাইকী গছৰ ডাঙৰ আকাৰৰ ফলবোৰৰ পৰা গুটিবোৰ সংগ্ৰহ কৰি ২-৩ দিন পানীত ডুবাই ৰাখিব লাগে। এনে কৰিলে গুটিৰ ওপৰৰ আৱৰণটো এৰাই যায় আৰু সোনকালে অঙ্কুৰণ হয়। তাৰ পিচত গুটিবোৰ ভালকৈ ধুব লাগে। পাতল বীজবোৰ ওপঙি উঠিব যিবোৰ কামত নাহে। ডুব যোৱা পুৰঠ বীজ খিনি পুলি গজাবৰ বাবে উপযুক্ত। ইয়াৰ পিচত ছাঁত বীজখিনি গুৰুৱাই ল'ব লাগে। বীজ গুৰুৱাওতে কাপোৰ বা কাগজ ব্যৱহাৰ কৰিব নালাগে কিয়নো এনে মাধ্যমত বীজ লাগি ধৰে। ইয়াৰ পিচত গুটিবোৰ পলিথিনৰ মোনা নাইবা পুলিবাৰীত সিঁচিব লাগে নাইবা বতাহ চলাচল কৰিব নোৱাৰা টেমাত সংৰক্ষণ কৰিব লাগে।

বীজতলি তৈয়াৰ আৰু বীজ ৰোৱাৰ পদ্ধতি: মূল পথাৰত পুলি ৰোৱাৰ ১/২-২ মাহৰ আগত পুলি প্ৰস্তুত কৰিব লাগে। সাধাৰণতে বাৰিষাৰ আগত পুলি ৰোৱাৰ বাবে মাৰ্চ মাহৰ পৰাই পুলি প্ৰস্তুত কৰিব লাগে। পলিথিনৰ মোনাত পুলি কৰিবলৈ ২২ ছে:মি: x ১৫ ছে:মি: জোখৰ মোনা ১:১ অনুপাতত সাৰুৱা মাটি আৰু পচন সাৰেৰে পুৰাই ল'ব লাগে। আলতীয়া মাটিত সম পৰিমাণৰ বালিও

মিলাব লাগে।প্ৰতি মোনাত আধা গ্ৰাম কেপটান বা বেভিষ্টিন দৰৰ মিহলাই ল'লে বেমাৰৰ পৰা ৰক্ষা পাব পাৰি।প্ৰতিমোনাতে ২/৩টা বীজ সিচিব লাগে আৰু পুলি গজি উঠাৰ পিচত সবল পুলিতো ৰাখি দুৰ্বল পুলিতো উঠাই দিব লাগে।বজাৰত উপলব্ধ হাইব্ৰিড সৰ্ট হ'লে প্ৰতিমোনাতে এটাকৈ পুলি ৰুব লাগে। বীজতলিৰ বাবে ৰ'দ ঘাই ওখ, সাৰুৱা মাটিৰ প্ৰয়োজন, মাটিডোখৰ হাল কোৰ মাৰি মৈয়াই লৈ এক মিটাৰ বহল ১০-১৫ চে: মি: ওখ আৰু কৃষকৰ সুবিধা অনুযায়ী দৈৰ্ঘ্যৰ ভেটি তৈয়াৰ কৰিব লাগে। প্ৰতি ৫ বৰ্গমিটাৰ মাটিকালিৰ ভেটি ১০ কিলোগ্ৰাম (দুপাচি) পচন সাৰ আৰু দুপাচি বালি (ভেটি মাটি আলতীয়া হ'লে) ভালকৈ কোৰ মাৰি মিহলাই লব লাগে। মাটিৰ বীজগুৰ দ্বাৰা হোৱা বেমাৰৰ প্ৰতিকাৰৰ বাবে ০.৫ শতাংশ কেপ্তান বা ফাইটলান বা ৪ শতাংশ শক্তিৰ ফৰমেলিন মিশ্ৰণেৰে ভেটিটোৰ ১০-১৫ ছে: মি: দৰ্লেকে মাটিখিনি ভালদৰে ভিজি যোৱাকৈ মিহলাই ল'ব লাগে। মাটি শোধনৰ পাচত ভেটিবোৰ দুদিনৰ বাবে ভালদৰে পলিখিন বা মৰাপাটৰ বস্ত্ৰেৰে ঢাকি দিব লাগে। দুদিনৰ পাছত তাকনি ওচাই মাটিখিনি কোৰ মাৰি ৩-৪ দিনৰ বাবে মুকলি কৰি ৰাখিব লাগে। পোক পৰুৱাৰ পৰা মাটি খিনি মুক্ত কৰিবলৈ প্ৰতি বৰ্গমিটাৰ মাটিৰ ভেটিত দহ গ্ৰাম হিচাব ৫ শতাংশ শক্তি মালা-খিয়ন পাউদাৰ মিহলাই ল'ব লাগে। গুটিবোৰ সিচাৰ আগত প্ৰতি কিলোগ্ৰাম গুটিৰ লগত ৩ গ্ৰাম ঠিৰাম বা কেপটান পাউদাৰ মিহলাই শোধন কৰি ল'ব লাগে। এনেদৰে শোধন কৰি লৈ গুটিবোৰ পুলিবানীত ১.৫ ছে:মি: দৰ্কে সিচিব লাগে। ৰাতিপুৱা আবেলি পুলিবানীত নাইবা মোনা-বাৰত সদায় পানী দিব লাগে।২-৩ সপ্তাহত পুলি গজি উঠে আৰু পুলিবোৰ ১৫-২০ ছে: মি: ওখ হ'লে, মূল পথাৰত ৰুব পৰা হয়।

পুলি ৰোৱাৰ সময়: অসমত পুলি ৰোৱাৰ উপযুক্ত সময় এপ্ৰিলৰ পৰা জুন মাহলৈ।তথাপি সাৱ-ধানতা অৱলম্বন কৰিলে আগষ্ট মাহলৈকে পুলি ৰোপন কৰিব পাৰি।

পুলিৰোৱা পদ্ধতি: মূল পথাৰখন মে মাহত ৫০ ছে:মি: x ৫০ ছে: মি: x ৫০ছে:মি: আকাৰৰ গাত খান্দি ১৫ দিনমান ৰ'দাব লাগে।ইয়াৰ পিচত গাতৰ উপৰ ভাগ মাটি, ২৫ কেজি পচন সাৰ ১-১.৫কেজি কাঠৰ চাই আৰু ১ কেজি হাড়ৰ গুৰিৰে পূৰাব লাগে।পানীৰ অভাৱ হ'লে গাত-বাৰত পানী ঢালি মাটি বহিবলৈ দিব লাগে।পুলি ৰোৱাৰ আগত প্ৰতিটো গাতত ১০ গ্ৰামকৈ মালা-খিয়ন নাইবা এলড্ৰিন পাউদাৰ মিহলাই ল'লে পোক পৰুৱাৰ পৰা হাত সাৰিব পাৰি।পলিখিনৰ মোনাবোৰ ক্লেডেৰে কাটি প্ৰতিটো গাতত একলিঙ্গ সৰ্টৰ ৩/৪টাকৈ আৰু উভলিঙ্গ সৰ্টৰ এটাকৈ পুলি ৰুব লাগে।পুলি ৰোৱাৰ পিচতেই পানী দিব লাগে।

সাৰ প্ৰয়োগ: অমিতা গছত পুলি ৰোৱাৰপৰা ফল ধৰিবলৈ ৫মাহ সময় লাগে। এই সময়চোৱাত গছজোপাক সঠিক পৰিমাণৰ সাৰৰ যোগান নিদিলে গছজোপাৰ স্বাস্থ্য ভাল ন'হব আৰু উৎপাদন কমিব। পুলি ৰোৱাৰ দুমাহৰ পিচৰ পৰা অমিতা গছত সাৰ দিয়া ব্যৱস্থা কৰিব লাগে।অমিতাৰ প্ৰতি জোপা গছত বছৰেকত ৫০০ গ্ৰাম ইউৰিয়া, ১ কেজি একক চুপাৰ ফচফেট আৰু ৮০০ গ্ৰাম মিউৰেট অৱ পটাছ সাৰৰ প্ৰয়োজন। জলসিঞ্চনৰ ব্যৱস্থা থাকিলে সাৰখিনি সমানে ভাগ কৰি ৬ বাৰ প্ৰয়োগ কৰিব লাগে। বৰষুণভিত্তিক অঞ্চলত বছৰত দুবাৰ সাৰ প্ৰয়োগ কৰিব লাগে। দুবাৰ গোৱাৰখিনি সৈতে পথাৰত শেষৰ বাৰ মাটি চহোৱাৰ আগতে প্ৰয়োগ কৰি মাটিডোখৰ মৈয়াই সমান কৰি ল'ব লাগে। বাকীখিনি ইউৰীয়া পুলি ৰোৱাৰ ৩০-৩৫ দিনৰ পিছত দুটা শাৰীৰ মাজত পাতলীয়া লোৰ কৰি প্ৰয়োগ কৰি গুৰিত মাটি চপাই দিব লাগে। সাৰ প্ৰয়োগ কৰাৰ সময়ত প্ৰতিজোপা গছত ২০-২৫ কিলোগ্ৰাম পচন সাৰ নাইবা গুবৰ সাৰো প্ৰয়োগ কৰিব লাগে। ফল চপোৱাৰ ছমাহৰ আগত সাৰ প্ৰয়োগ বন্ধ কৰিব লাগে। নাইট্ৰজেন, ফচফৰাচ

আৰু পটাচিয়ামৰ বাহিৰেও অমিতা খেতিত অনুসৰৰো প্ৰয়োজন সেয়েহে বছৰি দুবাৰ বজাৰত উপলভ্য অনুসৰ যেনে ট্ৰেচেল, এপ্ৰমিন ইত্যাদি ০.২% গছৰ পাতত ছটিয়াব লাগে। বিশেষকৈ বৰ'ন সাৰৰ অভাৱ হ'লে গছবোৰ বাঢ়িব নোৱাৰে আৰু ফলবোৰ সৰু আৰু কেবুৰা-কেবুৰি হয়। এনে পৰিস্থিতি প্ৰতিজোপা গছৰ গুৰিত ৫গ্ৰাম বৰাক্স সাৰ মাটিৰ লগত মিহলাই দিব লাগে। এবাৰ বৰ'ন সাৰ প্ৰয়োগ কৰাৰ তিনিমাহলৈ আকৌ এই সাৰ প্ৰয়োগ কৰিব নালাগে।

প্ৰতিপালন: পুলি ৰোৱাৰ পিছত প্ৰতি এক-ডেৰ মাহৰ অন্তৰে অন্তৰে অমিতা গছৰ তলৰ পৰা অলা-পতিয়াল বন বাত বোৰ আঁতৰাই পেলাব লাগে। প্ৰয়োজন অনুসৰি পুলিৰ গুৰিত মাটিয়ো চপাই দিব লাগে। অমিতাৰ মতা গছবোৰ সোনকালে বাঢ়ে আৰু সাধাৰণতে পুলি ৰোৱাৰ তিনিমাহৰ পিচতেই ফুল ধাৰণ কৰে। সেয়েহে লিঙ্গ নিৰ্ধাৰণ কৰি প্ৰতিটো গাতত সৱল মাইকী গছজোপা ৰখি বাকি গছবোৰ উভালি দিব লাগে। প্ৰতি দহজোপা মাইকী গছৰ মাজত এজোপা মতা গছ ৰখাটো বাঞ্ছনীয়। মাইকী গছবোৰ পুলি ৰোৱাৰ ৫-৬মাহৰ পিচত ফুল ধাৰণ কৰে আৰু তাৰ ১৫ দিনৰ পিচত গছত ফল ধৰে। ফলবোৰ অকণমান ডাঙৰ হ'লে বেছি সৰু সৰু ফলবোৰ চিঙি দিব লাগে যাতে বাকি ফলবোৰ ভালকৈ বাঢ়িব পাৰে। ১৫দিনৰ মূৰে মূৰে এনে কৰিলে ভাল ফল পাব পাৰি। কেতিয়াবা অমিতা গছত ফুলবোৰ সৰি পৰে। এনে ক্ষেত্ৰত ১ মিলিলিটাৰ প্লেন'ফিফিক্স নামৰ দৰৱ এক লিটাৰ পানীত মিহলাই ফুল ফুলাৰ সময়ত নাইবা কুমলীয়া ফলত প্ৰয়োগ কৰিব লাগে।

জলসিঞ্চন: অমিতা খেতিত পানীৰ অভাৱ হ'লে, গছজোপাৰ বাঢ়ন আৰু ফল ধৰাত বাধা প্ৰাপ্ত হয়। সেয়েহে খৰাং বতৰত মাটিৰ জীপ ৰাখিবৰ বাবে এসপ্তাহৰ অন্তৰে অন্তৰে গছৰ গুৰিত পানী জমা নোহোৱাকৈ পানীৰ যোগান ধৰিব লাগে।

উৎপাদন: অমিতা গছ ৰোপন কৰাৰ ১০-১২ মাহৰ পৰাই ফল চপাব পাৰি। অমিতা গছে এবাৰ ফল লগাৰ পাছত কেইবাবছৰলৈকে ফল দি থাকে। কিন্তু ব্যৱসায়িক ভিত্তিত খেতি কৰিলে তিনি বছৰৰ পিচত আকৌ নতুনকৈ বাৰী পাতিব লাগে। ভালকৈ প্ৰতিপালন কৰা অমিতা খেতিত প্ৰতিজোপা গছে প্ৰায় ৩০-৫০ টা ফল ধাৰণ কৰে।